

passing gemaakt werd van de regel dat burgerrechtelijke ficties doorwerken in het fiscaal recht, zoals ook de ontvanger in zijn brief had geschreven.

4. Hoe dan ook, door het nieuwe decreet zal een schuldvordering, die voortkomt uit de toepassing van een beding in een huwelijksovereenkomst dat door de erflater en zijn partner is overeengekomen en dat betrekking heeft op de vereffening van hun huwelijksvermogensstelsel, voortaan niet meer in aanmerking genomen worden. Het verrekenbeding zal hierdoor wellicht aanzienlijk aan interesse inboeten.

Samenvattend:

- het arrest beslist dat een schuld, die opgenomen is op een *bepaalbare wijze* in de aangifte, aftrekbaar is. Het precieze

bedrag moet niet worden opgegeven. Dat is belangrijk, niet alleen voor verrekenbedingen, maar voor alle schulden;

- bij nader toezien is dit echter enkel een *obiter dictum*: een schuld uit een optioneel verrekenbeding zou immers aanleiding kunnen geven tot teruggave, door het indienen van een bijkomende aangifte, bij het lichten van de optie;
- het arrest interpreteert het optioneel verrekenbeding, net zoals het Hof van Cassatie, als een *potestatieve voorwaarde*. Er is echter ook een andere interpretatie mogelijk;
- door het nieuwe decreet van de Vlaamse Regering zal een schuld uit een verrekenbeding echter hoe dan ook niet langer aftrekbaar zijn.

Rik Deblauwe

Wetenschappelijk adviseur Tiberghien

Verrekenbedingen, schattingsprocedure en andere wijzigingen decretaal geregeld

■ Decreet van 8 december 2017, BS 14 december 2017

1. Het Vlaams Parlement keurde op zes december jl. het ontwerpdecreet houdende wijzigingen aan de Vlaamse Codex Fiscaliteit met een ruime meerderheid goed. (1) We lichten in het bijzonder de re-

(1) Decreet van 8 december 2017 houdende bepalingen tot verdere regeling van de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen voor de Vlaamse Gemeenschap en voor het Vlaamse Gewest en de instellingen die eronder ressorteren, diverse fiscale bepalingen, en de overname van de dienst van de belasting op spelen en weddenschappen, de automatische ontspanningstoestellen en de openingsbelasting op slijterijen van gegiste dranken, BS 14 december 2017 (*hierna*: decreet houdende diverse fiscale bepalingen).

levante wijzigingen toe voor de erfbelasting, meer bepaald de finale verrekenbedingen, keuzebedingen en verblijvingsbedingen onder last en de schattingsprocedure bij de aangifte van nalatenschap.

A. SCHULDVORDERINGEN UIT DE TOEPASSING VAN EEN HUWELIJKSOVEREENKOMST

a. *Het actief van de nalatenschap (nieuw art. 2.7.3.2.14 VCF)*

2. Het nieuw artikel 2.7.3.2.14 VCF luidt als volgt: "Voor de inning van het successierecht worden andere schuldvorderingen dan schuldvorderingen vermeld in

artikel 2.7.3.2.7, die voortkomen uit de toepassing van een beding in een huwelijks-overeenkomst dat door de erflater en zijn partner is overeengekomen en dat betrekking heeft op de vereffening van hun huwelijksvermogensstelsel, niet in aanmerking genomen.” (1)

3. Met deze bepaling aanvaardt de decreetgever de niet-belastbaarheid van de verrekenvordering, zoals bevestigd door het Hof van Cassatie op 10 december 2010.

*b. Passief van de nalatenschap
(aangepast art. 2.7.3.4.1 VCF)*

4. Nieuw is echter de corresponderende bepaling aangaande het passief van de nalatenschap. In artikel 2.7.3.4.1, eerste lid VCF wordt nu het volgende gesteld: “Als passief van de nalatenschap van een rijkswoner wordt alleen het volgende aanvaard: 1° de schulden van de erflater die op de dag van zijn overlijden bestaan. Andere schulden dan de schulden, vermeld in artikel 2.7.3.2.7, die voortkomen uit de toepassing van een beding in een huwelijks-overeenkomst dat door de erflater en zijn partner is overeengekomen en dat betrekking heeft op de vereffening van hun huwelijksvermogensstelsel worden niet beschouwd als schulden van de erflater die op de dag van zijn overlijden bestaan.” (2)

De bedoeling hiervan is – volgens de memorie van toelichting – om duidelijkheid te scheppen over de finale verrekenbedingen enerzijds en de verblijvingsbedingen of keuzebedingen onder last anderzijds. (3)

(1) Art. 14 decreet houdende diverse fiscale bepalingen, BS 14 december 2017.

(2) Art. 15 decreet houdende diverse fiscale bepalingen, BS 14 december 2017.

In werkelijkheid was het Hof van Cassatie duidelijk in die zin dat de verrekenvordering aftrekbaar was maar niet belastbaar. De Vlaamse belastingdienst werd hier telkenmale in het ongelijk gesteld. Het is dan ook niet onbegrijpelijk dat de Vlaamse Regering voorstelt aan het parlement om hier decretaal in te grijpen.

5. Hoewel de erfbelasting met deze clausules aanzienlijk kan worden gematigd of zelfs tot nul kan worden herleid, gaat het economisch gezien vaak over belangrijke verkrijgingen en vermogensverschuivingen. Vanuit billijkheidsoverwegingen enerzijds en vanuit de bekommernis voor rechtszekerheid anderzijds wil de Vlaamse Regering hierover duidelijkheid creëren. Deze duidelijkheid kan worden bereikt door erin te voorzien dat dergelijke schulden voor de erfbelasting niet langer aanvaardbaar zijn als passief van een nalatenschap, aldus de memorie van toelichting. (4)

6. Samenvattend komt het erop neer dat vorderingen op grond van de huwelijks-overeenkomst niet belastbaar zullen zijn, wat vroeger al door de rechtspraak was beslist, maar dat schulden op grond van het huwelijkscontract ook niet langer aftrekbaar zullen zijn.

De Raad van State stelde voor om een onderscheid te maken tussen schuldvorderingen waarvan de waarachtigheid betwistbaar was en andere schuldvorderin-

(3) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 7.

(4) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 8.

gen. De regering is op dit voorstel niet ingegaan en maakt ook geen onderscheid:

- naargelang de gekozen verrekenmas-
sa;
- naargelang de gekozen verreken-
leutel;
- naargelang het al dan niet optioneel
karakter;
- naargelang het afsluiten van het huwe-
lijkscontract (voor of na inwerkingtre-
ding van het decreet).

i. Gemeenschapsstelsel

7. Voor mensen die gehuwd zijn onder een gemeenschapsstelsel kan op verschillende manieren afgeweken worden van de verdeling bij helften, om aldus een groter aandeel in het gemeenschappelijk vermogen te doen toekomen aan de langstlevende echtgenoot. *In casu* beoogt de decreetgever dus vooral te raken aan de verblijvingsbedingen of keuzebedingen onder last.

8. Een **verblijvingsbeding onder last** zorgt ervoor dat het hele gemeenschappelijke vermogen overgaat naar de langstlevende echtgenoot(e). Om eventuele negatieve gevolgen op het vlak van de erfbelasting te vermijden, werd de zogenaamde “Casman-clausule” in het leven geroepen. Met deze clausule wordt het hele gemeenschappelijke vermogen toebedeeld aan de langstlevende echtgenoot(e), onder de last om aan de nalatenschap van de eerststervende een bedrag te betalen gelijk aan de overschrijding van de helft van het netto gemeenschappelijk vermogen. Op die manier wordt het deel dat de helft van het gemeenschappelijk vermogen overschrijdt in de nalatenschap van de eerststervende omgezet in een roerende schuldvordering, die pas opeisbaar

wordt op het moment van het overlijden van de langstlevende echtgenoot(e). (1)

9. Een **keuzebeding onder last** zorgt ervoor dat de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen onbeslist wordt gelaten op het moment van het overlijden van de eerststervende echtgenoot. Het komt aan de langstlevende echtgenoot(e) toe om een verdeling van het gemeenschappelijk vermogen te maken.

Het deel van het gemeenschappelijk vermogen dat *normaliter* zou terechtkomen in de nalatenschap van de eerststervende echtgenoot(e) wordt hier omgezet in een schuldvordering ten voordele van de nalatenschap. Deze schuldvordering zal pas opeisbaar worden bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot(e). (2)

Indien de langstlevende echtgenoot(e) ervoor kiest om zich meer dan de helft van het gemeenschappelijk vermogen toe te kennen, zal hetgeen dat de helft overtreft, gekwalificeerd worden als een huwelijksvoordeel (ten bezwarende titel) en niet als een schenking. (3) In de mate dat de toebedeling aan de langstlevende echtgenoot(e) meer zou bedragen dan de schuld die daardoor ten hare laste wordt gelegd, zou er wel een belastbaar voordeel zijn op basis van artikel 2.7.1.0.4 VCF.

(1) T. DUMONT en F. WILMOTS, “Finaal verrekenbeding en keuze- of verblijvingsbeding met last niet langer onbelast in het Vlaams Gewest”, *VIP* 2017, 31.

(2) V. LESSELIERS, “Een voorstel van keuzebeding zonder fiscale kopzorgen – een pleidooi voor het keuzebeding bij voortuitmaking”, *Not.Fisc.M.* 2017, 22-23.

(3) Cass. 5 januari 2017, F.15.0164.F, Belgische Staat/A.Z. en B.Z.

10. Zoals in de nieuwe artikelen 2.7.3.2.14 VCF en 2.7.3.4.1 VCF bepaald wordt, zal noch de schuld noch de schuldvordering in aanmerking genomen worden voor de berekening van de erfbelasting. Alles wat de helft van het netto gemeenschappelijk vermogen overschrijdt, zal voor het bepalen van de erfbelasting fictief beschouwd worden als een legaat waarop erfbelasting verschuldigd is. Dit betekent ook dat deze erfbelasting enkel verschuldigd zal zijn door de langstlevende echtgeno(o)t(e) waardoor het deel dat de helft van het nettoaandeel van het gemeenschappelijk vermogen overschrijdt niet gespreid zal worden over verschillende erfgenamen (zijnde de langstlevende echtgeno(o)t(e) en de kinderen). Bij het overlijden van de langstlevende echtgenote zal de schuld die hij/zij is aangegaan door overname van meer dan de helft van het gemeenschappelijk vermogen ook niet langer aftrekbaar zijn.

ii. Scheiding van goederen

11. Voor mensen die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen kan een bepaalde mate van solidariteit tussen de echtgenoten bewerkstelligd worden, bijvoorbeeld door het inlassen van een **finaal verrekenbeding** in het huwelijkscontract. Op die manier wordt op het moment van het overlijden van de eerststervende echtgeno(o)t(e) een schuld gecreëerd lastens de nalatenschap in het voordeel van de langstlevende echtgeno(o)t(e), die aftrekbaar is als passief van de nalatenschap.

12. Zoals eerder aangehaald, wordt voortaan noch met de actieve vordering noch met de passieve schuld rekening gehouden bij het bepalen van de erfbelasting. (1)

B. INWERKINGTREDING

13. De nieuwe bepalingen zijn van toepassing op nalatenschappen die openvallen na de datum van inwerkingtreding, zijnde 24 december 2017. Hiermee wil de decreetgever vermijden dat een onderscheid gemaakt wordt tussen clausules die voor de inwerkingtreding ingeschreven werden in de huwelijkscontracten en bepalingen die werden ingeschreven na de inwerkingtreding. Alle clausules zijn vanaf de inwerkingtreding van dit decreet "gelijk voor de wet". (2)

C. VERWERPING VAN NALATENSCHAP

14. Met betrekking tot de wijze van heffing werd door de Vlaamse decreetgever besloten om artikel 2.7.7.0.3 VCF aangaande de fiscaalrechtelijke gevolgen van een verwerping van een nalatenschap op te heffen. Deze regel bepaalde dat wanneer iemand zijn nalatenschapsaandeel verwerpt, diegene in wiens voordeel deze verwerping was, nooit minder erfbelasting mocht betalen dan wat de verwerpende erfgenaam betaald zou hebben.

15. Oorspronkelijk werd deze bepaling ingeschreven in de Vlaamse Codex als een antimisbruikregel. Rekening houdende met het feit dat de techniek van de verwerping van het nalatenschapsaandeel vandaag aangewend kan worden om een generatiesprong uit te lokken, wordt er in de memorie van toelichting gesteld dat dit ar-

(1) Cass. 24 maart 2017, F.16.0067.N, Vlaams Gewest/L.B.; P. MACALUSO, "Hof van Cassatie bevestigt de fiscale doorwerking van het optioneel finaal verrekenbeding. De Vlaamse decreetgever slaat terug" (noot onder Cass. 24 maart 2017), *TFR* 2017, 1.

(2) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 7-9.

tikel potentieel een contraproductief effect zou kunnen hebben. Mensen kunnen immers ontmoedigd worden in het laten plaatsvinden van een dergelijke generatiesprong, daar waar de overheid dezer dagen de generatiesprong juist wenst aan te moedigen (bijvoorbeeld om het risico op het verlies van bepaalde gunstregimes uit te sluiten). (1) Om die reden wordt de bepaling eenvoudigweg opgeheven.

D. SCHENKBELASTING

a. Belastbare grondslag

16. In artikel 18 van het decreet houdende diverse fiscale bepalingen wordt in artikel 2.8.3.0.3 VCF een overbodige zinsnede geschrapt. In de eerste alinea aangaande het progressievoorbehoud bij schenkingen van onroerende goederen worden de woorden "en voor die datum geregistreerd zijn of verplicht registreerbaar geworden zijn" opgeheven, gelet op het feit dat deze geen enkele toegevoegde waarde hebben met betrekking tot het artikel. Zo zullen schenkingsakten van onroerende goederen, die verleden worden bij authentieke akte, steeds geregistreerd moeten worden. Ook schenkingsakten die als voorwerp Belgische onroerende goederen hebben en die verleden worden voor Nederlandse notaris, zijn verplicht registreerbaar in België. (2)

b. Vrijstelling familiale ondernemingen

17. In artikel 1.1.0.0.2 VCF wordt een definitie gegeven van het begrip "bouwgrond" voor toepassing van de titels 7 en 8

van de VCF. Onder "bouwgrond" dient voortaan begrepen te worden: "een onroerend goed dat hoofdzakelijk aangewend of bestemd wordt voor bewoning". Het begrip bouwgrond komt evenwel niet voor in het deel over de vrijstelling van schenkbelasting in geval van overdracht van familiale ondernemingen of familiale vennootschappen, maar enkel in de omzendbrief van de Vlaamse belastingdienst 2015/2 waar staat dat een bouwgrond uitgesloten is van de vrijstelling. Het decreet definieert hier dus een term die enkel in de omzendbrief voorkomt.

Deze definitie doet evenwel geen afbreuk aan de strengere definitie die gehanteerd wordt in de artikelen 2.8.4.2.1 tot en met 2.8.4.2.3 VCF met betrekking tot de schenking van percelen grond die volgens de stedenbouwkundige voorschriften bestemd zijn voor woningbouw. De term "percelen grond" heeft immers niet dezelfde betekenis als de term "bouwgrond". (3)

E. REGELS MET BETREKKING TOT HET AANWENDEN VAN EEN SCHATTER-EXPERT

18. Artikel 3.3.1.0.8 VCF, dat de aangifte van nalatenschap overloopt qua op te geven informatie en formaliteiten, wordt nu met een laatste lid aangevuld. Zo wordt bepaald dat indien gebruik wordt gemaakt van een schatter-expert om het onroerend goed, gelegen in België, dat behoort tot de nalatenschap van de erflater te waarderen, dit schattingsverslag toegevoegd moet worden aan de aangifte van nalatenschap. Op zich bevat deze aanvulling geen nieuwe informatie, maar gaat het louter om het

(1) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 9.

(2) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 10.

(3) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 6.

inbouwen van een wettelijke grondslag voor deze formaliteit. (1)

a. Verankering in artikel 1.1.0.0.2 VCF

19. Ten eerste wordt het begrip "schatter-expert" toegevoegd aan artikel 1.1.0.0.2 VCF. Een schatter-expert is "een natuurlijke persoon die beroepsmatig schattingen en waarderings van onroerende goederen uitvoert en daarvoor beschikt over de beroepskwalificatie, vermeld in artikel 3.3.1.0.9/1 § 2, 2° VCF". (2)

b. Het inroepen van een schatter-expert

20. In een nieuw artikel 3.3.1.0.9/1 VCF schrijft de decreetgever dat voor het schatten van Belgische onroerende nalatenschapsgoederen beroep kan worden gedaan op een schatter-expert. Hiermee wil de decreetgever verzekeren dat de schatting op een onafhankelijke en onpartijdige wijze wordt uitgevoerd. Mits aan alle voorwaarden voldaan is, zal het verslag van de expert bindend zijn, waardoor eventuele risico's op tekortschattingen vermeden worden.

21. Het decreet legt niet alleen voorwaarden op aan het verslag van de schatter-expert, maar ook aan de beroepskwalificatie van de schatter-expert.

Om in aanmerking te komen als schatter-expert op de lijst van de Vlaamse Belastingadministratie, dient de schatter in kwestie een aanvraag in te dienen, waarbij de nodige bewijsstukken gevoegd dienen te wor-

den. Zo zal de schatter moeten kunnen aantonen dat:

- 1° hij beroepsmatig schattingen en waarderings van onroerende goederen uitvoert; en
- 2° hij over de beroepskwalificatie daarvoor beschikt door de opleiding die hij gevolgd heeft en de permanente bijscholing die hij volgt.

Personeelsleden die deel uitmaken van de Vlaamse Belastingdienst worden bij voorbaat expliciet uitgesloten. Gelet op het belang dat gehecht wordt aan een onafhankelijke en onpartijdige schatting, zou het niet verenigbaar zijn om een personeelslid van de administratie te laten optreden als schatter.

Deze strenge vereisten zorgen, volgens de Raad van State, niet voor een onderscheid tussen Vlaamse schatter en buitenlandse schatters, waardoor niet geraakt wordt aan het beginsel van vrij verkeer van diensten binnen de Europese Unie. (3) Het algemeen belang rechtvaardigt immers deze strenge vereisten.

Indien de schatter aan de hoger vermelde voorwaarden voldoet, krijgt hij een uniek identificatienummer en wordt hij toegevoegd aan de lijst van schatters waaruit de belastingplichtigen hun keuze kunnen maken. Indien de schatter niet aan de voorwaarden voldoet, kan hij een beroeps-

(1) MvT bij het decreet houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1301/1, 12.

(2) Art. 8 decreet houdende diverse fiscale bepalingen.

(3) Adv. RvS 28 september 2017, nr. 62.071/3 bij het voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest houdende bepalingen tot verdere regeling van de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest en de instellingen die eronder ressorteren, diverse fiscale bepalingen, en de overname van de dienst van de belasting op spelen en weddenschappen, de automatische ontspanningstoestellen en de openingsbelasting op slijterijen van gegiste dranken.

procedure volgen om alsnog zijn identificatienummer te bekomen.

De lijst van de Vlaamse administratie wordt minstens maandelijks op haar website geactualiseerd zodat de nieuwe schatters-experten zo snel mogelijk bekend zijn bij het publiek.

22. Naast de beroepsvoorwaarden waaraan de schatter-expert moet voldoen, zijn er ook voorwaarden verbonden aan het schattingsverslag. Zelfs de opbouw van het verslag wordt gedetailleerd geregeld in het nieuwe artikel 3.3.1.0.9/1 VCF. Het verslag zal bestaan uit zes delen:

- 1° het inleidend gedeelte waarin alle zakelijke en praktische gegevens van de schatting teruggevonden kunnen worden (bv. identificatiegegevens van de schatter, het doel van de schatting, referentiedatum van de schatting, datum van het plaatsbezoek);
- 2° de beschrijving van het te schatten goed (bv. ligging in de straat, voorzieningen, bereikbaarheid met openbaar vervoer, stedenbouwkundige gegevens, ...);
- 3° de beschrijving van de gebruikte vergelijkingspunten;
- 4° de analyse die leidt tot de geschatte waarde;
- 5° het besluit van de schatter-expert;
- 6° de eedformule van de schatter-expert.

23. In de vierde en laatste paragraaf van het nieuwe artikel wordt bepaald dat de bevoegde entiteit bij de Vlaamse Belastingadministratie toezicht zal uitoefenen op de uitgevoerde schattingen. Bij vastgestelde inbreuken kan de bevoegde entiteit beslissen tot schrapping van de schatter van de lijst. Ook hier beschikt de schatter-expert

over de mogelijkheid om via een procedure zijn gelijk te halen.

24. Wanneer de schatter-expert op het moment van de schatting op de lijst van de Vlaamse Administratie staat, zijn schatting voldoet aan alle voorwaarden en deugdelijk gemotiveerd is en het verslag gevoegd wordt bij de aangifte van nalatenschap, dan kan men spreken van een bindend verslag en een bindende waardering.

F. CONCLUSIE

Als conclusie kan gesteld worden dat het decreet gebouwd is rond twee luiken. Zo heeft de decreetgever paal en perk willen stellen aan bepaalde planningstechnieken die nochtans door de rechtspraak werden aanvaard. Dit is tot op zekere hoogte begrijpelijk in de mate dat bepaalde clausules het mogelijk maakten om geen enkele erfbelasting meer te betalen. De hervorming gaat echter veel verder zoals wij hoger gezien hebben.

Daarnaast legt de decreetgever de focus op het verhaal van de schatter-expert en de onafhankelijke en onpartijdige wijze waarop zijn schatting uitgevoerd moet worden. Het decreet creëert hier een duidelijk kader, wat op zich kan worden toegejuicht.

Hanne Verlinden (1)

Advocaat bij Tiberghien Advocaten

(1) Met dank aan Griet VANDEN ABEELE en Rik DEBLAUWE.